

1. Cornel Grad, *Al II-lea Arbitraj de la Viena (30 aug. 1940). Poziția armatei române*, Biblioteca Limes, Colecția Historia Diplomație, Ed. Limes, Zalău, 2000, ed. a II-a (revăzută și adăugită), 400 p.; rezumat în lb. engl., bibliografie, abrevieri, indice de nume.

Într-o *Notă asupra ediției a II-a*, autorul arată că ediția I a acestei lucrări a văzut lumina tiparului la Iași, în octombrie 1988, Editura Institutului European – Colecția *Istorie și Diplomație*, însă, cu două inadmisibile greșeli comise de redactorul responsabil: 1). formularea titlului *Al doilea arbitraj de la Viena* - așa cum apare pe coperta I – este greșită. Titlul inițial corect era cel care apare pe coperta ediției a 2-a; 2). un întreg capitol (*Introducere. Considerații generale*) a fost uitat pe dinafară, deși în *Cuvântul înainte*, se comentează exact chestiunile din acest capitol lipsă, iar la începutul rezumatului în engleză se fac referiri exprese la conținutul acestuia. În consecință, această a II-a ediție repară erorile comise de editorul ieșean și adaugă o serie de anexe documentare la capitolele III și IV, inclusiv elemente iconografice inedite.

Sumarul acestui volum cuprinde, în ordine: *Cuvânt înainte* – semnat de V. Fl. Dobrinescu, *Postfață la ediția I* – Dumitru Șandru, *Introducere. Considerații generale* – capitolul lipsă din ediția I, 4 capitole (cap. I – *Politica externă a României între Anschluss și cesiunile teritoriale din vara anului 1940*, cap. II – *Integrarea armatei române în sistemul de apărare prin mijloace politico – diplomatice și militare a frontierei de vest (1919-1940)*, cap. III – *Evacuarea teritoriilor cedate în vara anului 1940: privire comparativă*, cap. IV – *Patru ani de eforturi pentru limitarea și anularea consecințelor Diktatului de la Viena (1940-1944)*, anexe documentare, și încheiere.

Capitolele I – III includ câte 2 subcapitole, fiecare, iar capitolul IV 3 subcapitole, astfel: cap. I (A. *Preliminarii politico – diplomatice ale cesiunilor teritoriale românești (1938-1940)* și B. *Cea mai neagră vară a României din secolul XX: Cesiunile teritoriale și sfârșitul României Mari (26 iunie-7 septembrie 1940)*; cap. II (A. *Planurile de apărare a frontierei de vest în perioada interbelică*, B. *Statutul și rolul armatei române în perioada dictaturii carliste (1938-1940)*; cap. III (A. *Evacuarea teritoriilor românești cedate în vara anului 1940*; B. *Evacuarea Transilvaniei cedate*); cap. IV (A. *Ațiuni politico-diplomatice ale regimului antonescian*, B. *Reclamațiile românești adresate Comisiei de ofițeri din Cluj*, C. *Propaganda militară clandestină, prin radio, în frontul anti-Diktat*).

Așa după cum remarcă și prof. univ. Valeriu Florin Dobrinescu, „Structura lucrării este judicioasă alcătuită, capitolele II și IV fiind, din punctul de vedere al noutăților, cele mai reușite. Tot astfel, capitolul III”. Această opinie este împărtășită și de prof. univ. dr. Dumitru Șandru, care afirmă: „Privind în ansamblu, volumul *Al II-lea Arbitraj de la Viena*, al domnului Cornel Grad, poate și trebuie să fie apreciat ca unul din cele mai valoroase studii consacrate acestui subiect. Nu numai baza documentară solidă, dar și maniera de a trata problemele, structura lucrării, concluziile ei logice și stilul în care este scrisă fac din ea o realizare incontestabilă a istoriografiei românești din ultimele decenii”. Subscriem și noi întru totul la această idee, mai ales că ediția a II-a a fost revăzută și adăugită cu un capitol nou, plus o anexă documentară și material iconografic inedit, care sporesc volumul informațional și interesul cititorului. De altfel, din informațiile prof. univ. Stepan Vidnjanki (Kiev – Ucraina), am aflat că acest volum face parte din bibliografia obligatorie a Institutului de Istorie de pe lângă Academia de Științe a Ucrainei), ceea ce demonstrează, o dată în plus, buna primire și interesul de care se bucură volumul comentat. (Liuba Irina Horvat)

2. Cornel Grad, Corina Bejinariu, Ioan Maria Oros, *Memorii, jurnale și însemnări transilvane (1938-1989)*, Biblioteca Limes, Colecția Historia – Documenta, Ed. Limes, Zalău, 2000, 375 p.

Volumul cuprinde 9 documente comentate (memorii, jurnale și însemnări), care se referă la perioada 1938-1989, cca. o jumătate de secol din istoria Transilvaniei contemporane, și este structurat pe 4 mari capitole, în afară de *Introducere* și *Postfață*: 1). *Împotriva dictaturii carliste (1938-1940)*, cu două subcapitole: a). *Memorandumul românilor din Transilvania prezentat de fruntașii PNȚ regelui Carol al II-lea (15 decembrie 1938)*, p. 7-52 și b). *Iuliu Maniu vs. dictatura carlistă (un rechizitoriu dur, mereu actual)*, p. 53-98, semnate de Cornel Grad; 2). *1940-1945. Al II-lea Arbitraj de la Viena (30 august 1940) și consecințele sale* cu 2 subcapitole: a) C. Grad, I. M. Oros, *Jurnalul versificat al diacului Petru Fodoca din Cizer: Din război (1942)*, p. 99-164; și b). Cornel Grad *Memoriile diplomatului ardelean Vasile Stoica despre situația incertă a Transilvaniei de Nord (noiembrie 1944-februarie 1945)*, p. 165-202; 3). *Începuturile și originile omului nou, de tip „bolșevic”*, cu 2 subcapitole: a). C. Grad *Cazul „Valentin Sima”*, p. 303-222, C. Grad *Un profesor șimleuan, „nereeducat”: Ioan Ossian*, p. 223-229; 4) *Victoria deplină a omului nou la orașe și sate*, cu subcapitolul C. Bejinariu, Alexa Pașca: *Cronicile satului Aluniș*, p. 230-373.

În *Introducere* se precizează că aceste documente aparțin categoriei memorii (memorandumuri), declarații ale unor personalități politice de primul rang (exemplu Iuliu Maniu), sau ale unor înalți funcționari diplomați ardeleni cu vechi state de serviciu (încă înainte de Marea Unire, ca Vasile Stoica etc.), fie jurnale, cronici, însemnări ale unor personalități locale. În acest sens, majoritatea acestora continuă și reconfirmă o practică dragă mentalității transilvane premoderne și moderne: redactarea unor proteste scrise pentru autoritățile vremii, sub forma unor „prea grațioase suplici”, dar și însemnări de tip jurnal, cronici, corespondență de familie – „menite să fie o stavilă în calea uitării, și în același timp, un refugiu izbăvitor, compensatoriu în fața răului social – politic generalizat. Dealtfel, acesta este mesajul esențial al acestor documente ilustrând mentalitatea transilvană post Marea Unire, întărit și de un vechi text de pe un Pentecostarion din Borșa – Maramureș (1768), transpus pe coperta 4: „Mâna ce au scris va putrezi, iară hârtie ce slabă va rămâne”. (Liuba Irina Horvat)

3. Povești și legende din istoria regiunii Eurocarpatice, apărută la ed. Solstițiu, Satu Mare, 2004, 160 p.

Volumul cuprinde 160 de pagini, împărțit în 3 capitole, care la rândul lor sunt subdivizate pe subcapitole. Volumul are o introducere realizată de Ladislau Kónya.

Volumul este realizat în limba ucraineană, cu o variantă a introducerii în limba română.

Capitolul I “Povești și legende din satele ucrainene din Maramureș”, cuprinde 22 de legende și povești, împărțite în 4 subcapitole:

- a). Legende privind proveniența și denumirea satelor și a formelor de relief;
- b). Povești populare;
- c). Legende și povești privind mitologia;
- d). Legende despre haiduci.

Capitolul II “Poveștile populare a regiunii Eurocarpatice”, împărțit în 3 subcapitole:

- a). Primul fără temetică;
- b). Povești despre Matei Corvin;
- c). Poveștile țiganilor din Ucraina.

Capitolul III “Poveștile populației regiunii Eurocarpatice, cu 8 capitole:

- a). Povești medievale;
- b). Povești despre năvala tătară;
- c). Legendele din timpul curuților (1707-1711);
- d). Legende despre istoria satelor;
- e). Legende haiducești – despre Pîntea și Olexa Doboș;
- f). Revoluția din 1848;
- g). Legendele scc. XX.

Bine structurat pe capitole, cu o tematică interesantă, oferă cititorului o imagine de ansamblu asupra credințelor populare, a trecutului istoric și a personalităților care au influențat viața politică și culturală a zonei de proveniență ale legendelor și poveștilor. Acestea sunt păstrate în frumoasa limbă a etniei ucrainene din regiune și reprezintă un izvor prețios pentru cititori, în ceea ce privește mentalitatea locuitorilor vorbitori de limbă ucraineană și a credințelor legate de evoluția regiunii Eurocarpatice.

Apreciem efortul colectivului liceului Taras Șevcenko din Sighet și a d-lui Ladislau Kónya de a se îngriji să apară un astfel de volum al legendelor și poveștilor populației ucrainene din regiune. (Liuba Irina Horvat)